ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Герус Ольга, Климанська Лариса, Мишок Романа, Савка Віктор (Львів)

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

- Кандидат соціологічних наук, асистент кафедри соціології та соціальної роботи;
- Доктор політичних наук, професор кафедри соціології та соціальної роботи;
- Аспірант кафедри соціології та соціальної роботи;
- Кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи.

Актуальність: Проблема здоров'я завжди була і залишається однією з найактуальніших в суспільстві. Очевидно, що від здоров'я людини залежить і благополуччя суспільства в цілому. Відповідальне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, наявність мотивації до здорового способу життя, збереження, розвиток і зміцнення здоров'я – все це ознаки людини, свідомої власної місії в сучасному суспільстві. Ці проблеми набувають дедалі більшої гостроти в умовах наростання загроз для здоров'я людини, з одного боку, від сучасного суспільства з його різнорідними ризиками, та з іншого – від самої особи, яка, зважаючи на фізичні та психологічні перевантаження, або ігнорує необхідність додаткових затрат ресурсів на відновлення власного здоров'я, або піддається спокусам «швидкого та приємного» відпочинку із психоактивними речовинами, чи просто пасивного проведення вільного часу. Тому системна здоров'язбережувальна діяльність стає особливо актуальним напрямком роботи всіх установ, які займаються навчанням і вихованням.

Ціннісні орієнтації до здоров'язбережувальної діяльності повинні формуватися в процесі навчання і виховання в закладах освіти всіх рівнів, у тому числі і сучасних університетах. Навчання здоров'язбереженню розуміється комплексно: і як надання інформації, і як навчання методів, прийомів і навичок здорового способу життя, і як виховання в душі безумовного пріоритету цінностей індивідуального і громадського здоров'я в усіх його проявах, сферах, рівнях (Хольченкова, 2017).

В Україні заклади середньої освіти нині не достатньо добре формують в учнів компетенції здоров'язбереження. Незважаючи на те, що діти знають про шкоду тютюнопаління, вживання алкоголю та наркотиків, такі шкідливі практики трапляються серед учнів все частіше, що було зафіксовано нами у спільному дослідженні ризикованої поведінки учнів середніх шкіл Львова і Дрогобиччини, проведеному разом із польськими колегами. (Klymanska, Herasym, Herus, & Savka, 2017) Тому існує потреба в продовженні навчання і виховання в руслі здоров'язбережувальної діяльності і у вищій школі. Тим більше, що саме студенти зустрічаються з новими ризиками, пов'язаними із відривом від батьківської сім'ї та нездатністю до ефективного самоконтролю, схильністю до «експериментів» з новими друзями та моделями поведінки. Для прикладу, за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, серед країн Європи Україна є лідером у споживанні алкоголю у віковій категорії від 15 до 19

років (WorldHealthOrganization, 2018). Заклади вищої освіти України повинні не лише забезпечувати здорове середовище для навчання студентів та роботи викладачів і всього адміністративного складу, але й сприяти розвитку і зміцненню здоров'я, пропагувати здоровий спосіб життя.

В Національному університеті «Львівська політехніка» такого роду програми започатковано та об'єднано в Концепцію Здорового Університету. Однією з форм реалізації Концепції Здорового Університету є зорієнтована на формування здорової спільноти в Національному університеті *Клініка здоров'я громади* (консультаційно-координаційна служба «Клініка здоров'я громади Львівської політехніки»). Важливою умовою для ефективного впровадження Концепції є постійний моніторинг реального стану здоров'язбережувальної діяльності в університеті, що дасть змогу побачити проблеми в цьому процесі та вносити відповідні корективи у функціонування здоров'язбережувальних програм. На наш погляд, одним із інструментів такого моніторингу можуть бути соціологічні дослідження.

Мета: обґрунтування методологічних засад проведення соціологічного дослідження актуального стану здоров'язбережувальної діяльності у Національному університеті «Львівська політехніка» для реалізації Концепції Здорового Університету.

Виклад основного матеріалу: для комплексного вивчення особливостей та характеристик пов'язаних із процесом забезпечення здоров'язбережувальної діяльності в університеті доцільно за об'єкт дослідження взяти університетську громаду загалом, до якої відносяться дві основні групи носіїв проблеми: студенти та співробітники. Саме університетська громада, у співдружності з адміністрацією та спеціалізованими медичними службами, повинна стати важливим суб'єктом здоров'язбережувальної роботи.

Щодо вибору методу дослідження, то зважаючи на певну новизну такого масштабу роботи і виходячи із можливостей Університету, викладачами кафедри соціології та соціальної роботи «Львівської політехніки» запропоновано на першому етапі виконання проекту провести фокус-групові інтерв'ю із представниками вказаних двох груп: співробітників та студентів.

Серед завдань дослідження виділено наступні:

1. Визначити розуміння студентами та викладачами Національного університету «Львівська політехніка» змісту основних концептів здоров'я та здоров'язбережувальних практик.
2. Крізь призму досвіду студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» з'ясувати поточний стан забезпечення університетом здорового способу життя.
3. Дослідити обізнаність студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» щодо інклюзивної освітньої політики університету.

Відповідно до визначених цілей сформульовані і дослідницькі завдання:

до цілі 1:

1. з'ясувати розуміння студентами та викладачами Національного університету «Львівська політехніка» змісту понять «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «корисні та шкідливі звички»;
2. визначити стан здоров'я студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка», практик їхнього здорового способу життя, корисних і шкідливих звичок;
3. дослідити ставлення студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» до здоров'я, здорового способу життя, корисних і шкідливих звичок.

до цілі 2

1. з'ясувати особливості здорового робочого (академічного та освітнього) середовища студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка»;
2. визначити обізнаність студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» щодо стану медичного забезпечення в університеті;
3. проаналізувати стан позаробочого (дозвілєвого) середовища студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка»;
4. виявити міру зацікавленості студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» щодо розвитку та пропагування здоров'язбережувальної діяльності в університеті.

до цілі 3

1. визначити розуміння студентами та викладачами Національного університету «Львівська політехніка» змісту поняття «інклюзивність»;
2. дослідити поінформованість студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» щодо інклюзивної освітньої політики університету.

Висновок: Проведення таких фокус-групових інтерв'ю дозволить не лише, у першому наближенні, діагностувати стан проблеми, але і спроектувати у майбутньому більш масштабне емпіричне дослідження. Воно включатиме і аналіз документів, наданих університетською клінікою та профспілковим комітетом (при дотриманні обов'язкових умов етичних обмежень та конфіденційності інформації), і масштабне репрезентативне опитування викладачів і студентів, а отже зібрати достатньо повну інформацію не лише про актуальний стан здоров'язбережувальної роботи, його проблемні місця, але і виявити та оцінити можливі резерви для покращення цієї важливої складової діяльності сучасного університету. Цілком очевидно, що такого роду дослідження повинні мати власне моніторинговий характер, періодично продовжуватися у майбутньому з метою адекватної реакції всіх суб'єктів здоров'язбережувальної діяльності на загрози, які можуть з'явитися.

Сьогодні Національний університет «Львівська політехніка» стає свого роду експериментальним майданчиком для започаткування чергової інноваційної для України діяльності, а отже його досвід повинен бути розповсюджений і в інших вітчизняних освітніх установах.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, корисні та шкідливі звички, здоров'язбережувальна діяльність, соціологічне дослідження, університетська громада, фокус-групові інтерв'ю, Концепція Здорового Університету.

Список літератури:

- Хольченкова, Н.М. (2017) Формування здоров'язбережувальної компетентності як сучасна науково-педагогічна проблема. *Вісник: Сучасні проблеми здоров'я та здорового способу життя у педагогічній освіті*, №147, Том II, С. 138-141.
- Klymanska, L., Herasym, H., Herus, O., & Savka, V. (2017) Zachowania ryzykowne i zaburzenia zdrowia psychicznego młodzieży we Lwowie, Drohobyczu i w powiecie drohobyckim. *Monitorowanie zachowań ryzykownych, zachowań nałogowych i problemów zdrowia psychicznego 15-letniej młodzieży* (pp. 129–146). Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie.
- World Health Organization (2018). *Global status report on alcohol and health 2018*. URL: https://www.who.int/substance_abuse/publications/global_alcohol_report/en/

HEALTH-SAVING ACTIVITIES AT MODERN UNIVERSITY

Olha Herus, Larysa Klymanska, Romana Myshok, Viktor Savka (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

- Ph.D., Assistant, Department of Sociology and Social Work
- Professor, Department of Sociology and Social Work
- Postgraduate Student of Sociology and Social Work
- Ph.D., Associate Professor, Department of Sociology and Social Work

Keywords: health, healthy lifestyle, good and bad habits, health-saving activities, sociological research, university community, focus group interviews, The Concept of Healthy University

References:

- Kholchenkova, N. M. (2017) Formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti iak suchasna naukovo-pedahohichna problema. *Visnyk: Suchasni problem zdorovia ta zdorovoho sposobu zhyttia u pedahohichnii osviti*, №147, Том II, S. 138 – 141.
- Klymanska, L., Herasym, H., Herus, O., & Savka, V. (2017) Zachowania ryzykowne i zaburzenia zdrowia psychicznego młodzieży we Lwowie, Drohobyczu i w powiecie drohobyckim. *Monitorowanie zachowań ryzykownych, zachowań nałogowych i problemów zdrowia psychicznego 15-letniej młodzieży* (pp. 129–146). Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie.
- World Health Organization (2018). *Global status report on alcohol and health 2018*. URL: https://www.who.int/substance_abuse/publications/global_alcohol_report/en/

© PSC Proceedings, Italy, 2019